CONSELL ESCOLAR MUNICIPAL DE BARCELONA

Comissió de Treball Barris educadors: expansió comunitària

4a Sessió Curs 2020-2021 (17 de maig de 2021)

Assistents:

Guillem Gottschalk, *representant Taula Educativa – Lleure (CJB)* (presideix).

Martí Oliver, *tècnic Fundació Ferrer i Guàrdia* (modera la sessió).

Marta Carranza, *secretària CEMB.*

Laia Garcia, *tècnica CEMB.*

Àngels Cadena, *Direccions de centres públics de primària de ciutat, Escola Mercè Rodoreda.*

Oriol Roca, *CEMD Sant Andreu sector entitats, + Educació Cooperativa.*

Sandra Oter Sánchez, AMPA Lasalle Gràcia.

Esther Zamora, *Pla Comunitari Barceloneta, CEMD Ciutat Vella.*

Eulàlia Esclapés, *Consorci d'Educació de Barcelona.*

Temes previs i finalitat de la sessió:

Ordre del dia

17:00h – 17:10h	Benvinguda
17:10h – 17:30h	Presentació a càrrec d'Àngels Cadena, directora de l'Escola Mercè Rodoreda, sobre com dotar de contingut l'espai públic per allargar l'espai educatiu
17:30h – 18:25h	Espai de debat
18:25h – 18:30h	Avaluació i tancament de la sessió

Temes tractats:

Inicia la seva intervenció l'Àngels Cadena, directora de l'Escola Mercè Rodoreda, per explicar l'experiència en el seu centre a l'hora d'expandir l'educació a l'espai públic.

Els principals referents que presenta són la cultura mediterrània (àgora grega, fòrum romà), l'Escola Montessori, les Forest Schools o l'exemple dels països nòrdics.

Conceptes bàsics: recuperar espais públics com a espai socioeducatiu, transformació i adequació estratègica per una ciutat educadora, trencar la divisió entre edifici educatiu i espai exterior, visió de la comunitat educativa, aules sense parets, permeabilitat i modificació del rol de la persona docent lectiva i entitats de lleure.

Com a condició bàsica perquè sigui possible, calen acords interinstitucionals i entre serveis comunitaris.

Això comporta un aprenentatge intergeneracional, vinculant l'entorn de km0 i una reforma socioeducativa real: potenciant aprenentatges competencials, pacificant els entorns educatius, dret a conviure i aprendre amb l'entorn, desegregació de barris sense equipaments i/o entorn vulnerables...

L'entorn educador seria en la línia de l'aposta per l'esperit de ciutats educadores, s'ha de valoritzar molt l'educació més enllà de l'escola, que tot siguin equipaments socioeducatius i es puguin usar per activitats de lleure també.

Tot això ho podem fer els centres fins a un topall, cal l'aposta institucional ferma per garantir que aquests entorns son educables: marc legal, manteniment... Que els nostres infants i joves puguin sortir de les parets i gaudir de l'aire lliure.

Cal un canvi de rol i de mirada per part dels mestres. Tenim molts espais desaprofitats i cal optimitzar-los. Hem de fer possible que aquesta temporalitat que ens han portat les mesures COVID-19 es converteixin en una praxis estable.

Ens ho hem de creure, hem de perdre la por. Fer-ho possible entre tots, entre les institucions i les persones, que hem de ser agosarades i tirar-nos al carrer i fer-ho. El respecte per l'equip educatiu, pels mestres, ha guanyat moltíssim. No tothom valora la tasca docent o dels monitors, i ara ens trobem que gràcies a l'experiència a la nostra escola els veïns la valoren molt més. També l'entorn està molt més net, els veïns ja s'hi miren molt de deixem-ho net perquè venen els nens el dilluns.

S'hauria d'aconseguir que això fos extensible més enllà dels dies d'escola, també cap de setmana, també a l'estiu. Per què no de manera sistemàtica organitzem activitats a les places de la nostra ciutat?

Reflexions i aportacions per part dels i les membres de la Comissió de Treball

-El projecte "Ampliem espais educatius" del Consorci es va començar a impulsar des d'una part molt tècnica, ja que amb les mesures sanitàries que Salut ens marcava per la pandèmia no hi cabíem en alguns espais. El resultat ha sigut prou bo, no hi ha hagut gaires incidències. A més, mentrestant hem treballat també el projecte "Fem connexions", que ens ha permès veure, a través d'investigació, treball de camp i entrevistes, les potencialitats i possibilitats de seguir treballant en aquesta línia connectant centres educatius i equipaments culturals.

-La voluntat d'esdevenir ciutat educadora la veig però ens falta acabar-ho de concretar, perquè té moltes implicacions que cal posar per escrit. La ciutat va cap aquí i ens hem de posar contents perquè estem en la línia.

-Cal trobar tots els encaixos entre districtes i centres educatius. N'hi ha que estan ja molt per davant i d'altres que tenen molt de camí a fer.

-La coordinació és complexa. La part del Consorci era fàcil, la complexa va ser quan es va aterrar al barri i al districte, i com el districte amb els recursos que té ho barreja amb la resta de recursos. Un recurs que vam tenir al primer trimestre va ser la figura dels agents cívics, que va ser molt important per pacificar els cotxes. Al desembre van desaparèixer, ens van dir que s'havia acabat el pressupost. No ha estat fàcil i de vegades et perds sabent a qui toca cada cosa, si a l'Ajuntament, al districte, etc.

-El guany per a la ciutadania és importantíssim. Hi ha gent que va corrents a comprar i s'asseuen amb el carro a veure què expliquen avui a la classe. La gent s'asseu i parla, tranquil·lament. Ja no hi ha pipes al terra, i la gent manté l'entorn net. Els alumnes utilitzen aquest entorn també de manera molt més neta que no feien abans. Fixeu-vos l'efecte domino que sense proposar-nos ha anat seguint.

-Cal compartir que per arribar fins aquí hi ha vies diverses. Des de la Barceloneta tenim la sort de tenir un Pla Comunitari, que ens permet que això estigui més estructurat, ja que hem comptat amb el suport del Districte. Ja portàvem tot un recorregut per fer un projecte d'educació comunitària i ens vam carregar de raons perquè veiessin que els efectes de les accions eren molt potents. L'any passat ho vam engegar, amb la idea de posar la infància al centre però intentant recuperar també agents que normalment no treballen amb infants, com per exemple el comerç de proximitat.

-Hem aconseguit reformular una entrada de diners que estava redirigida per una altra cosa. Ho dic perquè no cal que tot tingui la mateixa direcció, en el nostre cas va ser a través del districte. Sí que a l'hora de fer accions és necessari un pressupost vinculat, però per això cal guanyar-se la confiança, amb el permís de via pública, neteja dels espais abans de fer-los servir. Ha sigut tot molt orgànic.

-La comunitat està molt en la línia, però a les escoles a vegades els falta una mica. Caldria que s'enriquís de les dues vies: de l'estratègia del Consorci i de la força de la comunitat.

-Aquest any especialment, la pressió que tenim als centres és altíssima. La sensació que estem vulnerables vers la societat és elevadíssima. I davant d'això el que fa el centre educatiu és replegar-se, no sortir. Tothom pot menysprear el món educatiu i això s'ha d'acabar. Per tant, no és que no vulguin treballar amb les entitats sinó que el que fan és un pas de protecció.

-A la Barceloneta els centres educatius poden estar convençuts que hi ha una lluita per l'escola pública al barri, i tenen la nostra total confiança.

-A nivell del lleure malauradament també hi ha hagut una retracció cap als espais físics o de seguretat que es té. Són comptades les activitats que es fan fora.

-A nivell d'aliances i complicitats, és important comptar amb el beneplàcit de la policia. Hauríem de disposar d'eines més burocràtiques, ordenances, permisos per quan et vingui una agent que no conegui el permís puguis respondre ràpid. Al final no podem dependre sempre de la bona voluntat dels tècnics de districte, del director de l'escola, o d'un agent de policia.

-Tots els que estem aquí compartim la idea. Des de la nostra visió, el que em dona la sensació és que ens manca a nivell general, arribar a més, a més escoles, a més espais comunitaris, a més xarxes. Quan sento a parlar d'escoles que ho fan, normalment sento parlar de les mateixes escoles.

-De vegades ens estem trobant que costa convèncer a la gent de les escoles i a les entitats. Jo el que trobo a faltar és extreure una metodologia de les bones pràctiques. Treure eines per convèncer a les escoles, als equips directius, a la xarxa comunitària, als veïns i veïnes, etc., de que aquests projectes valen la plena i de com es poden desplegar. Aquestes eines serien estandarditzades. Quan ho tinguéssim seria més fàcil avançar per replicar aquestes experiències arreu de la ciutat. Cal endreçar tot això.

-Hi ha bastantes bones pràctiques. Potser caldria explicar més casos d'èxit per no parlar sempre dels mateixos, però existeixen.

-Hi ha moltes diferències entre els centres, centres que no fan colònies ni excursions... Per això les instruccions són més en genèric, perquè cada centre al final acabi fent el màxim que pot

sostenir. Cal respectar tots els models de resposta que es fan des dels claustres. Que no es criminalitzi els que no fem colònies.

-El que em falten són eines. Endrecem-ho. Com ho lliguem amb l'educació del fora escola, com ho lliguem amb els veïns, quantes reunions, quantes plenàries fem, la participació dels infants...

-Hi ha gent molt inamovible, sortir de l'àrea de confort costa moltíssim. Per això hauríem de sistematitzar com vinculem els aspectes curriculars a currículum quan fem coses al carrer.

-En els centres educatius, si tu els hi dius "mira aquestes eines i farem això", i tothom ha de fer una activitat a l'aire lliure, serà un fracàs, perquè vindrà imposat. S'ha d'endreçar un cop això ja camini, quan hi hagi prou gruix de gent que ja ho faci. No és el mateix treballar amb els infants dins del centre que fora al parc. Quan dissenyes i planteges les activitats no té res a veure. El canvi de rol és molt important, t'exigeix molt més control. Si això tu ho imposes no sortirà bé, no arrelarà. Perquè arreli cal començar amb una cosa molt senzilla, per exemple sortir als espais en el temps d'esbarjo. En qualsevol cas, cal impulsar aquestes estratègies des de baix, des de la voluntat dels centres.

-Si ho sistematitzem tot tant crec que la iniciativa es perd. Entre no generar una metodologia i generar-ne una, un terme mig seria per exemple enviar preguntes, generar reflexió en els canals educatius. "T'has plantejat mai fer classe fora del centre?" i hi haurà gent que li donarà volta al tema i que llavors pugui tenir accés a un seguit de bones pràctiques i de centres. Quan hi hagi un volum suficientment gruixut serà el moment de sistematitzar-ho.

-La suma de tots nosaltres hem de ser tossuts i anar-ho dient. Primer serem tres que ho diem, però després la gent va agafant confiança. Cal buscar l'escletxa legal perquè sigui possible.

-Els canvis venen de baix, sempre ho he cregut. Si els anem fent des de baix poc a poc i els anem compartint, a mida que els anem compartint els anem millorant.

-Això que ara és esporàdic, l'ús social de les places pels nostres infants i joves, ha de ser habitual. Per aconseguir-ho, les administracions també ens han de donar suport.

-Una figura que ajudaria seria la de les agents cíviques. Va ser la facilitadora, els guanys es van multiplicar. La prova és que quan no la vam tenir vam fer passos enrere. A vegades amb una petita eina com l'agent cívica, garanteixes que es pugui fer aquest acompanyament.

-Com a societat hem de canviar la mirada de l'ús social i col·lectiu dels carrers i de les places.

-Tenim l'oportunitat de recuperar els espais exteriors, tothom s'ha tancat molt en el seu espai, i hem d'intentar sortir a fora tots. Trencar i recuperar aquesta arrel mediterrània de forma de ser, de forma de veure.

-Els entorns no connecten entre ells. Hem d'aconseguir connectar entitats i places de la ciutat, perquè sinó ens quedem nosaltres aquí mateix però no hi ha un fluxe, un intercanvi entre entitats, entre places, entre mirades d'altres tipus d'infants. El pas de maduresa educativa que ha de tenir un barri i una ciutat educadora, l'intercanvi d'entorns. S'ha d'anar caminant cap aquí, per una política socioeducativa integradora i no competitiva.

-Es proposa canviar el nom de la Comissió: "Barris educadors: expansió comunitària".

Es tanca la reunió amb l'avaluació de la sessió de treball.

Acords:

- Es farà arribar l'acta als membres de la comissió per tal que puguin complementar les intervencions recollides i les propostes que se'n deriven.

- Es farà una última sessió per posar en comú i debatre l'esborrany d'informe final de la comissió.

- Es canvia el nom de la comissió de treball per "Barris educadors: expansió comunitària".
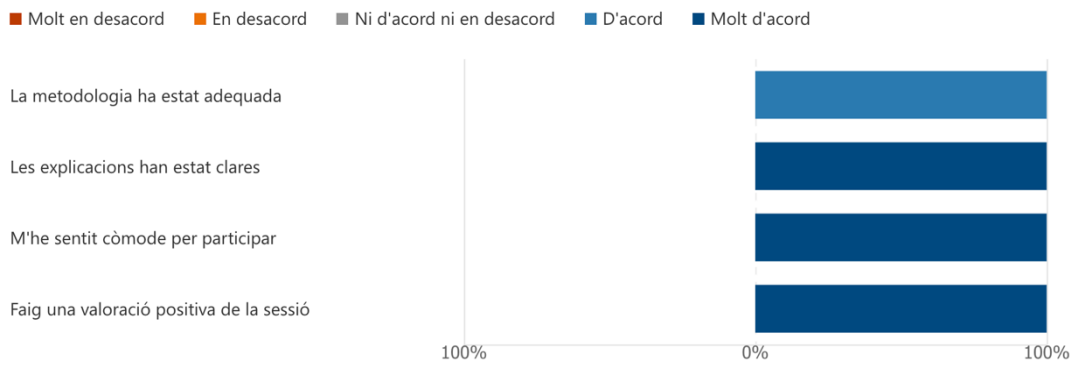
Avaluació: